

Delavske rane.

Ako vojak umre v vojski, tedaj je prepričan, da bo njegova država vsaj kolikor toliko skrbela za njegovo družino, in gre torej s toliko večjim pogumom v vojsko, kjer se mori, kolje in davi na debelo. Če je radi rane, dobljene v krvavi bitki, postal nesposoben za resno delo, tedaj se mu podeli nekaka pokojnina, in prepričanje ima tak siromak, da mu bodo tudi drugi hvaležni za njegovo junaštvo v obrambo domovine. Res je: Strašno je misliti, da more vojak vsak trenutek biti razbit in raztrgan od topove ali puškine kroglice, pa ga vendar nekoliko tolaži zahvala in priznanje od države.

Kamor-koli pogledamo, vidimo, kaj je vse zasnoval ljudski um in kaj je proizvedla ljudska, delavska roka. Vseposod opazujemo boj s prirodnimi silami in težavami in posod tudi napredek. Toda ta človeški napredek se pridobiva z muko in težavo, dobi se z delavsko krvjo.

Samo v Ameriki pobije in pokoplje kapital vsako leto nad pol milijona delavcev. Strašno število! Delavci trpijo za druge, toda ti drugi jim tega ne vračajo, ne priznajo njegovih zaslug, t. j. delavskih.

In kako je v primeri z vojakom z onimi, ki padajo vsak dan kot žrtve kapitala in napredka? Kako je z onimi stotisoči, ki leto za letom umirajo in poginjujejo za ranami, zadanih v rudokopih, železnih livarnah in drugih tvornicah? Kdo se pobriga za one, ki ostanejo slepi gluhi, nemi, hromi vsled ran in udarcev, ki so jih dobili pri delu, od katerega so imeli najmanjši dobiček? Kdo se pobriga za ženo in otroke, ki morajo stradati, žejeti in biti psovani? Kdo je odgovoren za vse te delavske nezgode?

V prvi vrsti — zakon, zastareli, nezadostni zakon, ki vsled svoje zastarelosti in neprilagodnosti postaja — nezakon. Tako postavbo je prevzela od Anglije Amerika. V Angliji so dandanes delavsko postavbo vsaj kolikor toliko spremenili in jo prilagodili današnjim razmeram, docim v Ameriki vedno bolj procvitajo trusti, ki si kopičijo velikansko premoženje. To se godi v posmeh pravici in v sramoto civilizacije.

Odgovorni za tako slabe delavske razmere so tudi razni takozvani delavski voditelji, ki predložujejo delavcem najljepše razmere bodočnosti, ne da bi jim prej povedali, kako naj si isto priborijo. Slikajo jim pot, a pokažejo ne sami, kako naj pridejo na to pot. Večkrat smo že povedali, da je to samo izrabljanje delavcev, ki žrtvujejo zadnje svoje obole, da preživijo nekaj lenih sleparjev.

Res pa je: Izmed civiliziranih držav je Amerika edina, ki se ne briga za žrtve dela, ki se ne briga za usmrčene delavce po tovarnah, rudnikih in livarnah. Ameriške sodnije so še vedno take, da nikdar ne varujejo delavca, kadar je zaklan pri svojem delu po krivdi kapitalizma.

Profesor Pund iz vsenčilišča v Nebraski je govoril nedavno tako: Danes imajo v Ameriki zakon proti ljudem, in namesto, da bi narod dobil, kar mu gre po vsej pravici, ameriški zakoni še preprečujejo, da ljudje ne pridejo do svoje pravice. In tako je govoril profesor, ki je v vseh postavah temeljito poučen!

Lahko pogledamo malo na drobneje, kateri zakoni kratijo delavcu njegove pravice:

Ako slučajno delavec prevezame kako nevarno delo, prevzame objednem tudi odgovornost za pogibelj, ki je združena s tem delom. Čim bolj je delo pogubno, tem slabše je za delavca. Navedimo samo en primer: Ti delavec delaš pri parnem kotlu. Ta parni kotel se razpoči, razstreli in delavec se ponesreči. Kaj ti bo sodnik rekel? Vedeti bi moral že tedaj, ko si prevzel tako nevarno delo, da se ti lahko pripeti nesreča, torej si ti odgovoren, da

je tako nevaren kotel oddal delavcu, da dela pri njem. Odškodnine ne dobiš nobene, ker nisi prav v ničemer opravičen do nje. Ne preostaja ti drugega, da stradaš ti in tvoja obitelj. Tak je ameriški zakon za delavca v enem pogledu.

Sedaj pa vzemimo drug vzgled. Ti si na primer strojnik pri železnici. Delal si neprestano skozi šestnajst ur. Skoro se ne moreš več držati po koncu, toda "bos" ti zapove, da moraš delati še naprej, sicer zgubiš delo. Ti delaš torej še naprej, in mogoče med tem napornim delom, ko so ti že odpovedale delavne moči, zaspiš pri svojem delu. Pripeti se nesreča. En vlak trešči v drugega. Ponesrečil si se sam. Zgubil si mogoče roko ali nogo, ali pa mogoče oboje. In sodnija bo rekla: Nesrečo si zakrivil vsled lastne nemarnosti, torej nisi opravičen do nobene odškodnine. Tak je ameriški zakon za delavca.

Povejmo še nekaj. Mogoče je kdo uposlen pri železnici kot kurjač, ognjičar, fireman. Ti vedno paziš, da je dovolj kuriva v peči. Drugi uradniki, posebno pri brzopojnem uradu, ki pazijo, kako vozijo vlaki, mogoče oddajo napačne brzopojke. Zopet se pripeti nesreča. Vlaka trešči skupaj vsled napačne brzopojke. Mogoče je ta kurjač pri tej nesreči zgubil glavno. Brzopojni uslužbenec je bil tvoj sodelavec — uslužbenec — kompanija ni torej odgovorna. Oni je odgovoren, ki je dal napačno znamenje. Tvoja družina ne dobi od železnice nobene odškodnine, da si bil ves čas zvest in marljiv delavec. Take so ameriške postavbe za delavca.

V poslednjem času so se postavbe za delavca nekoliko popoboljšale. Posebno smo dobili take postavbe v državi Ohio, katere je podpisal guverner Harmon. Delodajalec naj bo odgovoren za nesreče svojih delavcev, če se mu dokaže krivda, kar se pa v Ameriki le redkokdaj zgodi. Po tej postavi je družba ali delodajalec odgovoren za vse nesreče, ki se pripetijo pri njegovem podjetju, če ni uporabil vse meje zavarovanja, da se nesreča ne pripeti. Ravno tako je delodajalec odgovoren za nesreče, če se so iste pripetile po krivdi delavca, in so bili pri tem ubiti drugi delavci.

Vsakdo, ki je imel kdaj opraviti kaj pri sodniji radi odškodnine, ve, kako je kaj težko izsiliti iz milijonarskih kapitalistov. Na eni strani stoji siromakni delavec, ki komaj toliko zasluži, da se prehrani, na drugi pa družba z milijoni dolarji kapitala in z desetimi odvetniki, ki ter z zastarelimi zakoni.

Kdo dobi pravico? Brez nadaljnjega razgovora lahko rečemo, kakor pravi naš stari slovenski pregovor: Z gospodni dobro češnje zobati.

Sedaj pride skoro pri vsaki nesreči ali poškodbi do sodbe in tožbe, ako se delavec ne potraja sam s kompanijo. In pri teh sporazumih se delavcu vedno najslabše godi. Največ pozero odvetniki, in delavec je lahko vesel, če dobi tretino ali četrtino. V štirih slučajih izmed petih, delavec nima niti pravice tožiti, a v devetih slučajih izmed desetih delavec ne dobi ničesar. Ako pa vendar kaj dobi, mora čakati leta in leta, a končno mu še odvetniki odneso polovico trohle odškodnine.

In kdo plača to odškodnino, ki jo delavci dobivajo od kompanij? Mogoče sama kompanija v resnici? A, kaj še! Odškodnino plačujejo, zopet delavci sami. Oni pa, ki so krivi, namreč delodajalci, nikdar ničesar ne plačajo, pač pa plačujejo delavci, ki niso krivi. Kako pa vendar? Pri davkih, odtrgavanjih za bolnišnice, v kaznih za ječe, kadar štrajkajo, ali pa kamor večina delavcev pritira glad in nevolja nad življenjem.

Da tako ne more iti dalje, mora vsakdo uvideti, kakor zna misliti, in kdor ni zaslepljen po dobičku in pohlepu, tako se kompanije med se

ki jih imamo, lahko navedemo sledeče, da se stvar bolje razumi:

V letnih izvzetjih velikih kompanij beremo med raznimi drugimi izdatki tudi sledeče: Zasebno zapravljanje kompanistov, manjša vrednost strojev. Med temj stroški pa in polovico toliko denarja, kot so kompanisti plačali delavcem. Po računu kapitalistov je en stroj več vreden kot človeško življenje.

Kakor smo že večkrat omenili, so Zedinjene države glede delavskih postav v isti vrsti kot bušmanske ali hotentotske države, tam neke v Južni Afriki. V državah, kakor v Angliji, Franciji, Nemčiji in dandanes ponekoliko tudi v Avstriji, je delavec vsaj nekoliko zavarovan pri postavi. Ponesrečeni delavec ali njegova družina ne potrebuje se tožariti z advokati in sodnijami, ker tam postava sama že prisili delodajalca, da plača odškodnino. Tudi smo že večkrat omenili, da se v državah Evrope veliko bolj pazi na človeško življenje kot pri nas v Ameriki. Za delo nesposobni delavci dobivajo na leto 150 milijonov v podporah, da se lahko preživijo. Vsak državljani plačuje na leto malo svotico, da se lahko bolni in pohabljeni tovariši delavci preživijo. Zato pa moramo, da si neradi, pripoznati, da je nemška industrija zadnja leta ravno tako, če se ne bolj, napredovala kot ameriška.

Sramota je, da Amerika, ki hoče biti slavljena kot vedno najbolj svobodna država na zemlji, da brezdušne kompanije postopajo z delavcem kakor s psom ter da delavci ne dobijo dovolj brambe pri postavah dežele, ki si je zapisala na svojo zastavo: Enakost za vse!

Zadnje čase smo brali, da je United States Steel Corporation, t. j. jekleni trust, uvedel nekako odškodninsko poškodnino za delavce. Mi smo že tedaj nevrjetno gledali ta korak jeklenega trusta, ki najbrž ni ničesar drugega kot naveden ameriški bluff. Kompanija se hoče pokazati na eni strani velikodušno, a na drugi strani hoče z ostrim nožem delavca dvakrat vrezati v telo.

Tako smo nekoliko pregledali delavsko nehanje in ravnanje ter življenje v Ameriki. Ne zanimajo nas razne kapitalistične izjave, kakšen je delavski položaj v Ameriki, kako se bo delo na bolj obrnilo ali na slabše; na vse take izjave ne damo mi prav ničesar. Kadar bodejo kapitalisti pokazali v resnici, da jim je za delavski blagor, kadar bodejo kapitalistični zastopniki v postavodajah dokazali, da hočejo delati postavbe za delavca, tedaj jim bomo vrjeli. Baš sedajni kongres je imel na vrsti mnogo postavnih predlogov, kako delavcu zboljšati njegovo življenje (n. p. reciprociteta z Kanado), a vse se je zavrglo. Le proč, proč s stvarmi, ki delavcu koristijo. Taki so naši postavodajalci.

In doklej bodejo take razmere trajale? Dokler bodejo delavci sami pripustili.

Svoje dnij smo čitali v časopisih, da so celi narodi živeli v sužnjosti. Ko so pa spoznali, da se te sužnjosti prav lahko osvobodijo, če skupno nastopijo proti svojim tlačiteljem, so se dvignili in osvobodili so se.

Tako je naredila tudi Amerika. Prvotni Američani so tlačili Angležem. Kralj angleški je Amerikance stiskal in tlačil, kjer je mogel. Amerikanci so se uprli proti tedajnim postavam, in pod vodstvom Geo. Washingtona spodili krvoloke iz dežele. Otedaj so si naredili sami svoje postavbe.

In kaj bi bilo, če bi se tudi delavec enkrat uprl proti nasilju in zatiranju ter bi naredil sam svoje postavbe, ki bi ga varovale ravno tako kakor kapitalista? Glejmo, da pridemo do onega časa, ko se bo reklo, kakor je rekel stari Galileji, ko so ga imeli na težalnici: *El pour si mouve!*

Pošteno delo

se samo priporočuje naprej. Vsakdo, ki je naročil tiskovine v našem uradu, je bil zadovoljen, ker je bila cena prava, postrežba točna in blago izvrstno. Eden nas priporoča drugemu, in tako imamo vedno dovolj naročb.

Uspehi oglasov

v listu 'Clevelandska Amerika' so bili že mnogokrat od mnogih ljudi dokazani. Vedno se nam poroča, da "ker smo imeli oglas v listu" je naša trgovina zelo napredovala in smo prodali še enkrat toliko kot če ne bi imeli oglasa v listu. Zatorej, slovenski trgovci, poslužujte se oglasov v našem listu, kadar hočete razširiti svojo trgovino in delati dobre kupčije.

Popolna zadovoljnost

Vsakdo, ki ima z nami opraviti, je bil še vedno popolnoma zadovoljen, ker se je prepričal, da se naš urad trudi, da ugoditi vsakemu v njegovih zahtevah. Obrnite se z zaupanjem na nas, kadar-koli kaj potrebujete, in postregli vam bomo vedno v vašo največjo zadovoljnost.

American Express Money Ordri

Pri nas izdajemo money ordre od American Express Co. ki so ravno tako dobri kot poštni money ordri. Kadar pošljete denar po Ameriki, tedaj pridite k nam in postreženi boste prav dobro. Jako majhna poštnina.

\$2.00 na leto

velja naročnina za prvi slovenski dvo-tednik "Clevelandska Amerika". Njeno priljubljenost med rojaki priča dejstvo, da se je število naročnikov v zadnjem letu podvojilo. Ali ste tudi vi med našimi naročniki? Za vse podrobnosti obrnite se na

CLEVELANDSKA AMERIKA,

6119 ST. CLAIR AVE.

TEL. CUY. CENT. 6646 K

